

ACADEMIA ROMÂNĂ

**BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”**

Anul XII, nr. 2

IAȘI

aprilie–iunie 2011

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Simpozion
- Granturi, proiecte, burse
- Studii, articole, recenzii
- Cărți, ediții
- Prezentări și lansări de carte
- Comunicări științifice
- Distincții, premii
- *Varia*

PROIECTE DE CERCETARE

În cel de-al doilea trimestru al anului 2011:

➤ **Departamentul de lexicologie-lexicografie** a continuat activitatea de documentare și fișare pentru redactarea articolelor din volumul *Dicționarul limbii române. Litera C*. De asemenea, Victoria Zăstroiu a continuat activitatea de verificare, corectare și actualizare a Bibliografiei DLR, în colaborare cu un colectiv de cercetători de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din București. Mona Corodeanu, în colaborare cu Mădălin Pătrașcu și Marius Răschip, sub coordonarea Gabrielei Haja, a participat la rezolvarea unor chestiuni legate de volumele scanate în cadrul proiectului eDTLR care nu au putut fi fișate automat până în prezent, precum și la realizarea studiilor privind construirea interfeței de redactare în format XML a DLR. De asemenea, în urma colaborării cu cercetători doctoranzi ai Școlii doctorale a Facultății de Litere de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, fișierul electronic al DLR s-a îmbogățit cu cca 13.000 de citate excerptate

din reviste de specialitate ori din reviste de cultură. Paralel s-a lucrat la actualizarea datelor din **Bibliografia DLR** (Victoria Zăstroiu).

➤ La **Departamentul de dialectologie** s-a continuat redactarea și revizia hărților și a textelor de tip material necartografiat din volumul al IV-lea din **NALR. Moldova și Bucovina**: au fost introduse în baza de date redactările reprezentând 9 hărți analitice (răspunsurile la întrebările cu numerele 1480–1482, 1484, 1486, 1489, 1493, 1495 și 1505 din Chestionarul NALR); au fost redactate 5 hărți analitice (cuprinzând răspunsurile la întrebările cu nr. 1495, 1501, 1502, 1503, 1504, pentru care s-a făcut și revizia parțială) și 5 hărți interpretative (din secțiunea 1480–1495 a Chestionarului NALR); s-a efectuat revizia finală a 8 hărți analitice și a 5 hărți interpretative, după cum urmează: *1480*, 1481, *1482*, *1484*, *1486*, 1489, *1493*, 1495 (prin italice a fost marcat numărul întrebărilor pentru care s-au redactat hărți interpretative, cu aspecte fonetice, morfologice și lexico-semantice selectate din hărțile analitice); s-au introdus răspunsurile din anchetele la huțuli pentru un număr de 50 de hărți (din secțiunea 1224–1368 a Chestionarului NALR); s-a realizat revizia întâi pentru 13 texte de tip material necartografiat din trei secțiuni ale volumului, după cum urmează: a) răspunsurile la întrebările cu nr. 1370, 1371, 1372, 1378; b) 1340, 1343, 1357, 1358, 1359; c) 1469, 1471, 1474, 1475.

În cadrul colectivului s-a realizat un studiu complex (care a presupus analiza comparativă a unui număr de 75 de hărți din cele șapte atlase regionale românești și a corespondentelor din atlasele naționale) vizând optimizarea redactării hărților interpretative din volumul în lucru din perspectiva unei comparații între ALR (I și II) și atlasele regionale (seria NALR–ALRR). Indirect, studiul are în vedere promovarea atlaselor regionale din seria citată, ca și analiza modului de valorificare, în dicționarul tezaur, a datelor din atlasele lingvistice regionale pentru avansarea unor propuneri de eficientizare a modalității de utilizare a acestor date.

➤ La **Departamentul de toponimie** s-a continuat redactarea la ***Micul dicționar toponimic al Moldovei (România)***, cu trei redactori (Daniela Butnaru, Ana-Maria Prisacaru și Vlad Cojocaru) și un revizor (Dragoș Moldovanu). Paralel cu acest proces, din care au rezultat cca 133 de pagini, s-au desfășurat activități de completare a informației din volume de documente, monografii și studii istorice sau geografice.

➤ În cadrul **Departamentului de istorie literară** s-au rezolvat punctual diverse chestiuni de informație și redactare pentru *Dicționarul general al literaturii române – Compendiu* (articolele *Dimitrie Cantemir*, „*Curierul românesc*”, „*Dacia literară*”, „*Moftul român*”, „*Propășirea*” ș. a – Ofelia Ichim, Remus Zăstroiu). În vederea pregătirii ediției a doua a *Dicționarului general al literaturii române (DGLR)* s-a definitivat lista periodicelor dintre 1990 și 2010 care trebuie lucrate (Remus Zăstroiu), precum și lista periodicelor din secolul al XIX-lea care trebuie lucrate (Remus Zăstroiu, Ofelia Ichim). Totodată, s-au făcut liste cu scriitorii dintre 1900 – 1950 care au fost omiși din prima ediție (Remus Zăstroiu, Ofelia Ichim), liste din care vor fi selectați cei care vor fi incluși în ediția a doua a DGLR (Șerban Axinte, Stănuța Crețu, Sebastian Drăgulănescu, Ofelia Ichim). S-a alcătuit o situație cu informația incompletă și cu diverse chestiuni privind redactarea la **DGLR**, prima ediție, volumul I (A-B) și II (C) (Victor Durnea, Florin Faifer). S-au redactat noi articole și s-au actualizat unele din prima ediție a **DGLR** (*Constantin Acosmei, Neculai Anghel, Margareta Barcianu, Apollo Bolohan, Adolphe Byck, Aida Hancer, Grigore Lăcusteanu, George Moroșanu*). S-a continuat activitatea la **Baza de date a DGLR** și la **Arhiva DGLR** prin anchete directe și cu chestionare, arhivându-se răspunsurile și materialul bibliografic primit (Șerban Axinte, Nicoleta Borcea, Ofelia Ichim). S-a continuat alcătuirea unei baze de date privind viața literară și scriitorii români din diaspora (Ofelia Ichim).

➤ **Departamentul de etnologie** a continuat sistematizarea și interpretarea documentelor din arhivă, în vederea redactării celor trei lucrări aflate în plan. Silvia Ciubotaru a încheiat excerptarea documentelor etno-folclorice din AFMB și a definitivat lista de articole, în vederea alcătuirii tipologiei pentru lucrarea *Obiceiuri agrare din Moldova. Tipologie și corpus de texte*. Ion H. Ciubotaru a încheiat fișarea documentelor etno-folclorice din AFMB și a definitivat corpusul de texte pentru lucrarea *Obiceiuri funebre din Moldova. Tipologie și corpus de texte*. Adina Ciubotariu a încheiat redactarea studiului introductiv al lucrării *Obiceiuri de naștere din Moldova. Tipologie și corpus de texte* și a elaborat parțial aparatul critic pentru aceasta. Ioana Repciuc a încheiat transpunerea de înregistrări sonore arhivate din sistem analogic în sistem digital, realizându-se astfel cel de-al doilea exemplar al înregistrărilor digitale.

SIMPOZIONUL

„Doi critici în antiteză: G. Ibrăileanu și E. Lovinescu”

♦ În data de 3 iunie 2011 s-au desfășurat lucrările Simpozionului Național „Doi critici în antiteză: G. Ibrăileanu și E. Lovinescu”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”. Au luat cuvântul, în deschidere, prof. univ. dr. Eugen Munteanu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, acad. Eugen Simion, președintele Secției de Filologie a Academiei Române și CS I dr. Ofelia Ichim, președinte al Asociației Culturale „A. Philippide”. Au susținut comunicări cercetători din Institut și colegi de la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, precum și invitați de la București, Sibiu, Cluj-Napoca, Ploiești, Galați, Bacău, Suceava: Eugen Munteanu (*G. Ibrăileanu despre limba română literară*), Lăcrămioara Petrescu (*G. Ibrăileanu - E. Lovinescu: critica dialogală*), Teodora Dumitru (*Selecție și mutație – două concepte pentru explicarea fenomenului literar*), Andrei Terian (*„Sincronismul” lui G. Ibrăileanu*), Luigi Bambulea (*Mutația valorilor: o critică*), Mariana Flaișer (*E. Lovinescu și latinitatea*), Simona Antofi (*Despre canon și critica creatoare – studiile lui G. Ibrăileanu între rigoarea demonstrativă și plăcerea textului*), Andrei Terian (*Legitimitatea revizuirilor „morale”: de la E. Lovinescu la „lovinescianismul” actual*), Adrian Jicu (*Publicistica lui Mihai Eminescu în viziunea lui G. Ibrăileanu și E. Lovinescu*), Oana Soare (*G. Ibrăileanu. Paradoxurile unui critic (pretins) tradiționalist. A fost G. Ibrăileanu un spirit antimodern?*), Andreea Grinea Mironescu (*Polemica Ralea-Zarifopol-Ibrăileanu. Un joc cu sumă zero*), Emanuela Ilie (*Dramaturgia lui E. Lovinescu*), Doris Mironescu (*Ibrăileanu și clasicii*), Antonio Patraș (*Literatura lui E. Lovinescu, de la autobiografie la ficțiunea romanțată*), Șerban Axinte (*Modele ale criticii literare postbelice. E. Lovinescu*), Crina Poenariu (*Antiteza unei idei profetice: G. Ibrăileanu vs. E. Lovinescu*), Ionela Pujina (*G. Ibrăileanu și E. Lovinescu, portrete în oglindă*), Liliana Balan (*A citi, a reciti Adela lui G. Ibrăileanu în oglinda postmodernității*), Cristina Elena Ciuntuc – Andriuță (*Dinspre obiectiv spre subiectiv: între inovare și reluare*). În prezența autorului, a fost lansat volumul: Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*, prefață de Mihai

Cimpoi, Iași, Editura PrincepsEdit, 2011, 180 p. În cadrul Simpozionului a avut loc și o dezbatere pe tema *Dicționarul General al Literaturii Române. Ediția a II-a, revizuită și actualizată*, moderată de acad. Eugen Simion.

GRANTURI, PROIECTE, BURSE

- ◆ CS dr. Șerban Axinte a continuat activitatea de cercetare în cadrul proiectului intitulat *Poetici ale romanului european reflectate în critica românească postbelică*, ca bursier al Școlii postdoctorale a Academiei Române „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 (Contract POSDRU/ 89/1.5/S/59758).
- ◆ CS III dr. Elena Dănilă, CS III dr. Mioara Dragomir și CS I dr. Gabriela Haja au continuat activitatea de cercetare, în calitate de revizori (colaboratori externi), la proiectul *Monumenta linguae Dacoromanorum – Biblia 1688*, realizat în cadrul Centrului de Studii Biblico-Filologice al Departamentului de Cercetare Interdisciplinară în Domeniul Științelor Umaniste și finanțat din fondurile proprii de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- ◆ CS III dr. Elena Dănilă, CS drd. Ana-Veronica Catană-Spenchiu, CS dr. Marius-Radu Clim și CS drd. Marius Răschip au continuat activitatea de cercetare la proiectul *CLRE. Corpus lexicografic românesc esențial. 100 de dicționare din bibliografia DLR aliniate la nivel de intrare și la nivel de sens* (2010–2013, contract CNCSIS-UEFISCSU, cod TE_246/2010, nr. 55/28.07.2010). În cadrul acestui proiect, Elena Dănilă și Marius-Radu Clim au participat la un stagiu de formare, la Workshop-ul în lexicografie și lexicologie computațională „LEXICOM 2011”, Saint Petersburg, Rusia, 14–18 iunie 2011, organizat de ABBYY InfoPoisk LLC, Lexical Computing Ltd. și de Sankt Petersburg State University.
- ◆ CS I dr. Cristina Florescu a continuat colaborarea la proiectul internațional *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom). Première phase: le noyau panroman* (subvenționat de Agence Nationale de la Recherche și Deutsche Forschungsgemeinschaft), realizând revizia pentru Romania de sud-est a articolelor: */βin-u/, */kresk-e-/, */part-e/, */salβi-a/ (cf. <http://www.atilf.fr/DERom>). Finanțatori: Agence nationale de la Recherche (ANR-Franța) și Deutsche Forschungsgemeinschaft (DfG-Germania).

- ♦ În cadrul aceluiași proiect internațional, *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom)*. *Première phase: le noyau panroman*, prof. univ. dr. Eugen Munteanu, CS II dr. Laura Manea și CSI III dr. Florin -Teodor Olariu au continuat activitatea de cercetare.
- ♦ Prof. univ. dr. Eugen Munteanu coordonează proiectul *Centrul de Studii Biblice „Monumenta linguae Dacoromanorum”*, proiect interdisciplinar finanțat din fondurile extrabugetare de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (2008–2014); expert în cadrul proiectului *Rețea transnațională de management integrat al cercetării postdoctorale în domeniul Comunicarea științei. Construcție instituțională (școala postdoctorală) și program de burse (CommScie)*, finanțat din fonduri structurale la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (director de proiect: conf. dr. Dorin Popa) (POSDRU/89/1.5/S/63663, 2010–2013); expert în cadrul proiectului *Inovare și dezvoltare în programele doctorale și graduale universitare pentru adaptarea cercetării științifice la nevoile societății cunoașterii*, finanțat din fonduri structurale la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (director de proiect: prof. dr. Gheorghe Iacob) (2009–2011).
- ♦ Prof. univ. dr. Eugen Munteanu este profesor-asociat la Graduiertenkolleg «*Kulturelle Orientierungen und gesellschaftliche Ordnungsstrukturen in Südosteuropa*», în cadrul Universităților din Jena și Erfurt (2006-2011). Finanțatori: Deutsche Forschungsgemeinschaft (DfG) și landul Thuringia. Director: Prof. Dr. Wolfgang Dahmen
- ♦ CS III dr. Florin-Teodor Olariu a continuat activitatea de cercetare în cadrul proiectului intitulat *Practici, reprezentări și comportament (socio)lingvistic în context minoritar. Strategii euristice și perspective metodologice în analiza dimensiunii lingvistice a fenomenului migraționist contemporan*, ca bursier al Școlii postdoctorale „Societatea cunoașterii – cercetări, dezbateri, perspective”, ID 56815. În cadrul acestui proiect, în perioada 1 – 24 mai și 4 iunie – 25 iulie 2011, Florin-Teodor Olariu a realizat un stagiu de cercetare la Institutul de Limbă, Literatură și Antropologie din Madrid.
- ♦ CS III dr. Florin-Teodor Olariu, CS III dr. Veronica Olariu și CS dr. Marius-Radu Clim au continuat activitatea de cercetare în cadrul proiectului CNCSIS *Atlasul lingvistic audiovizual al Bucovinei (ALAB). Prima fază* (TE_244).
- ♦ Departamentul de Istorie Literară de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” a inițiat și a demarat proiectul „*Scriptores in Academia*”

– *Arhiva sonoră a literaturii române contemporane*. Astfel, se propune crearea unei arhive audio–video a Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, care să cuprindă interviuri luate scriitorilor români, deosebit de utilă pentru documentarea cercetătorilor și a specialiștilor interesați. Proiectul se desfășoară în colaborare cu Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza”. Responsabil: CS III dr. Șerban Axinte. Ediția inaugurală s-a desfășurat pe data de 14 aprilie 2011 și l-a avut ca invitat pe Nichita Danilov. Următorul invitat a fost Mircea Popovici, pe data de 19 mai 2011.

♦ O serie de cercetători de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” au depus proiecte de grant CNCSIS (competiția 2011) în cadrul Programului **Idei**, „Proiecte de Cercetare Exploratorie tip PCE” (CS I dr. Cristina Florescu, CS I dr. Ofelia Ichim, CS II dr. Luminița Botoșineanu, CS II dr. Vlad Cojocaru) și în cadrul programului **Resurse umane**: „Proiecte de cercetare postdoctorală – tip PD” (CS dr. Adina Ciubotariu și asist. cercet. dr. Ioana Repciuc).

MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

♦ O echipă de cercetători de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” se ocupă de organizarea Simpozionului internațional anual al Institutului, ajuns la a zecea ediție, cu titlul *Metafore ale dezvoltării din perspectiva migrației contemporane. Național și internațional în limba și cultura română*, Iași, 21–23 septembrie 2011.

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

♦ Șerban Axinte, *Regula jocului*, în „Observator cultural”, nr. 572, 2011, p. 10; *Autorul condamnat la moarte*, ibidem, nr. 573, 2011, p. 13; *Prefața* la volumul *Mai am un singur Doors. Poezii patriotice*, antologie de Daniel-Silvian Petre, București, Editura Blumenthal, 2011.

♦ Șerban Axinte a participat la conferința științifică internațională *Revista „Limba română” – două decenii în serviciul culturii naționale*, Chișinău, 13-14 mai 2011. Organizatori: Institutul Cultural Român, Primăria municipiului Chișinău, Uniunea Scriitorilor din Moldova. Cercetătorul a participat și la cea de a IV-a ediție a Congresului Național de Poezie. Tema ediției, „Poezia română contemporană în context european. Traduceri, editări, prezențe în edituri, librării și presa literară din Uniunea Europeană”, 15-17 iunie, Botoșani,

Ipoteti, Suceava. Organizator: Fundația Culturală „Hyperion-Caiete botoșanene”, Botoșani.

♦ Luminița Botoșineanu, *Fondul latin al românei. Romanizarea și apariția unui nou sistem lingvistic* (în colaborare), în vol. Alexander Rubel (coord.), *Romanizarea. Impunere și adeziune în Imperiul Roman*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011, p. 245–254.

♦ Mioara Dragomir, *Prefața* la volumul de poezii *Pe o margine de suflet*, de Nicoleta Cramaruc, Iași, Editura Lumen, 2011.

♦ Amalia Drăgulănescu, *Concilierea între poezia europeană și poezia non-europeană*, în „Albatros” (Constanța), volumul VIII/2010, anul XVIII, p. 191-199; *The Conciliation between European Poetry and Non-European Poetry*; idem, p. 199-206; *Soluționarea antinomiei dintre poezia europeană și poezia non-europeană*, în „Romanian Kukai”, nr. 4, aprilie 2011, p. 122-128, exclusiv online.

♦ Stelian Dumistrăcel, *Eufemismul din perspectiva limbajelor funcționale*, în vol. *Lexic comun/Lexic specializat*, nr. 2/2010, Galați, Editura Europlus, 2010, p. 79–101; *La o aniversară*, în „Limba română”, Chișinău, *Ediție aniversară XX*, anul XXI, 2011, nr. 3–6 (189–192), p. 83–85; *Botezuri stradale bizare*, în „Dacia literară”, serie nouă, XII, nr. 96 (3/2011), p. 118–120; *Philippide restitutus*, ibidem, nr. 97 (4/2011), p. 67–74; *Boroboacă și familia*, în „Cronica veche”, anul I (XLVI), nr. 4, mai 2011, p. 7, 21; *„Cutiuță pentru dințișorii de lapte – foarte frumoasă!”* [diminutivele], ibidem, nr. 5, iunie 2011, p. 7; un număr de 13 articole cu profil general de prezentare a unor cărți de interes general lingvistic, de explicare a unor cuvinte și de cultivare a limbii, la rubrica săptămânală „Lumea cuvântului” din „Ziarul Lumina” (6 aprilie – 29 iunie); printre acestea: *Distincția culturii* (Alexandru Philippide, *Istoria limbii române*, ediție îngrijită de Carmen-Gabriela Pamfil și Luminița Botoșineanu) și *Un nou Creangă* (Eugen Simion, *Ion Creangă cruzimile unui moralist jovial*).

♦ Gabriela Haja, *Lexicon Slavonicum: o importantă sursă pentru lexicologia și lexicografia secolului al XVII-lea*, în „Timpul”, nr. 5, mai, 2011, p. 14.

♦ Dan Cristea, Gabriela Haja, *The Thesaurus Dictionary of Romanian Language in Electronic Form*, în „Clarin”, Newsletter of Clarin Project, nr. 13, 2011, January-June, p. 10-11, <http://www.clarin.eu/newsletter>.

♦ Dan Mănuacă, *Întâlniri ratate (L. Blaga)*, în „Acasă” (București), an IV, nr. 1-2, ianuarie – iunie 2011, p. 34–36; *Cultură și creație*, în „Convorbiri literare”, anul CXLV, nr. 4, aprilie 2011, p. 79–81; *Poezie*

- „*moldovenească*” sau „*românească?*”, idem, nr. 5, mai 2011, p. 72–74; *Printre amintiri, destine și cărți*, idem, nr. 6, iunie 2011, p. 55–57; *Între romantism și simbolism: „Noaptea de decembrie”*, în „Limba română” (Chișinău), XXI, nr. 3–6, p. 207–213; *O fortăreață pașnică*, idem, p. 24;
- ♦ Eugen Munteanu, *Et in Arcadia ego*, în „Dacia literară”, anul XXII, nr. 95 (2/2011), martie 2011, p. 26-29; *O prietenie exemplară. Petru Caraman și Gheorghe Ivănescu în corespondență*, în „Limba română”, Chișinău, anul XXI, 2011, nr. 1-2 (187-188), p. 22-30 (I) și nr. 3-6 (189-192), p. 271-276 (II); *Vigoare și tenacitate*, ibidem nr. 3-6 (189-192), p. 231-233.
 - ♦ Ioana Repciuc, *Trasee inițiatice în folclorul literar românesc. Structuri stilistice. Initiatory Journeys in Romanian Literary Folklore. Stylistic Structures*, by Adina Hulubaș, recenzie în „Folklore”, Volume 122, Number 1, April 2011, p. 102-103; *Călușul din județul Teleorman – de la ritualul secular la contemporaneitate*, în revista „Mozaicul”, Craiova, Anul XIV, nr. 6 (152), 2011, p. 8.

CĂRȚI, EDIȚII

- ♦ Daniela Butnaru, *Toponimia bazinului hidrografic al Neamțului*, Iași, Editura Alfa, 2011, 210 p.
- ♦ Petru Caraman, *Conceptul frumuseții umane reflectat în antroponimie la români și în sud-estul Europei: prolegomene la studiul numelui personal*. Ediție îngrijită, indice și bibliografie de Silvia Ciubotaru. Introducere de Ion H. Ciubotaru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011, 769 p.
- ♦ Elena Dănilă, Andrei Dănilă, *Dicționar ilustrat de cuvinte și sensuri recente în limba română*, București, Litera Internațional, 2011, 320 p.
- ♦ Stelian Dumistrăcel, *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*, ediția a doua, cu un *Supliment de analiză din perspectivă pragmatică*, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2011, 252 p.

PREZENTĂRI ȘI LANSĂRI DE CARTE

- ♦ În data de 17 iunie 2011, Editura Academiei Române a fost invitată de Primăria Municipiului Iași, în cadrul întâlnirilor cu profil cultural derulate de instituția ieșeană. Cu acest prilej au fost prezentate, în cadrul unei

ședințe prezidate de acad. D.R. Popescu și de primarul Iașilor, Gh. Nichita, lucrări ale specialiștilor ieșeni, publicate de Editura Academiei în anii 2010, 2011. O atenție specială a fost acordată ediției anastatice a **Dicționarului limbii române**, în 19 volume, tipărite cu sprijinul financiar al Băncii Naționale a României. La întâlnire a participat dr. Gabriela Haja, șeful Departamentului de lexicologie-lexicografie, care a prezentat **Dicționarul limbii române** și contribuția cercetătorilor ieșeni la această monumentală lucrare. Institutul de Filologie Română „A. Philippide” mulțumește Editurii Academiei Române, și pe această cale, pentru donația unui exemplar al acestei elegante ediții.

♦ În data de 17 iunie 2011, în Aula Academiei Române, Filiala Iași, a fost lansat volumul Petru Caraman, **Conceptul frumuseții umane reflectat în antroponimie la români și în sud-estul Europei: prolegomene la studiul numelui personal**. Ediție îngrijită, indice și bibliografie de Silvia Ciubotaru. Introducere de Ion H. Ciubotaru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011. Au prezentat: prof. univ. dr. Livia Cotorcea și prof. univ. Stelian Dumistrăcel. A moderat prof. Vasile Munteanu, directorul Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Iași.

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

ȘEDINȚELE LUNARE ale Institutului:

♦ Ședința din 28 aprilie 2011:

♦ CS dr. **Daniela Butnaru** a susținut prelegerea **Realizarea unei monografii toponimice. Chestiuni de metodă**

Plecând de la activitatea de cercetare pe care a întreprins-o în ultimii ani în încercarea de a surprinde caracteristicile toponimiei din bazinul hidrografic al râului Neamț, cercetătoarea a trasat câteva din principalele aspecte care stau la baza întocmirii unei monografii toponimice. În acest scop este necesar să se adune cât mai multe toponime din zona cercetată, în primul rând prin efectuarea de anchete pe teren, chiar de către cercetător. În mod ideal, aceste anchete, extrem de importante, trebuie realizate cu harta și chestionarul, pentru a se obține un număr cât mai mare de entopice și toponime majore și minore, pronunția acestora,

etimologia oferită de informatori și localizarea pe hartă a obiectelor geografice desemnate.

Perspectiva sincronică trebuie întregită de cea diacronică, realizată prin obținerea de atestări ale toponimelor din documente publicate sau inedite. Denumirile relevate din textele vechi (acte de danie, de întărire a unor teritorii, hotarnicele etc., texte originale, copii sau traduceri) prezintă un interes deosebit pentru toponimist, ajutând la estimarea vârstei toponimelor, la identificarea formelor lor inițiale și urmărirea evoluției în timp, și, în cazul unora, la stabilirea etimologiei.

O monografie toponimică își propune să surprindă procedeele de manifestare a sistemului toponimic dintr-o zonă dată. În acest scop, analiza inventarului de toponime obținut ar trebui să cuprindă clasificarea numelor de locuri din perspectiva obiectelor desemnate (hidronime, limnonime, oronime, cremnonime, fitonime, oiconime, hodonime), clasificarea din punct de vedere lingvistic (deosebindu-se două tipuri fundamentale de toponime: descriptive, formate de la apelative, și personale, formate de la nume de persoane), observarea ponderii toponimelor simple vs. sintagme și perifraze toponimice, a echivalentelor morfosintactice, a sinonimiei și tautologiei toponimice, a unor aspecte lingvistice particulare, precum și stabilirea originii numelor de loc din zona cercetată.

Un aspect important care se constată într-o mapă toponimică este cel al legăturilor existente între numele de locuri, realitatea de pe teren arătând că de la unele toponime se pot forma altele. Aceste legături se pot observa foarte bine prin prezentarea denumirilor sub forma unor *câmpuri toponimice* (concept teoretizat de Dragoș Moldovanu), care permit studiul diacronic al ansamblului numelor de locuri dintr-o regiune și al formării sistemului toponimic.

♦ Asistent de cercetare dr. **Dinu Moscal** a prezentat volumele Gert Rickheit, Sabine Weiss, Hans-Jürgen Eikmeyer, *Kognitive Linguistik. Theorien, Modelle, Methoden*, A. Franke, Tübingen-Basel, 2010, 348 p.; Michael Metzeltin, *Theoretische und angewandte Semantik. Vom Begriff zum Text*, Praesens, Viena, 2007, 304 p.

♦ Ședința din 20 mai 2011:

♦ CS I dr. **Cristina Florescu** a susținut prelegerea *Aspecte lingvistice ale terminologiei meteorologice a fenomenelor atmosferice*

Terminologia meteorologică este nestudiată din punct de vedere lingvistic până în prezent în limba română. Limbajul tehnic al disciplinei numite *meteorologie* aparține *geografiei* și se subsumează *științelor geofizice*. În monografiile de specialitate sau în manualele didactice meteorologia este definită relativ constant ca având obiect de studiu *atmosfera*, respectiv însușirile fizice și structura acesteia, precum și procesele și fenomenele care se produc în *atmosfera*.

Analiza lingvistică în desfășurare are în vedere, pentru început, numai subgrupul lexical al fenomenelor atmosferice, subgrup esențial și determinant în cadrul general al disciplinei. Într-o primă etapă analitică nu sunt implicate, așadar, compartimente disciplinare ale meteorologiei, cum sunt, de exemplu, zone terminologice profund înrudite: limbajul elementelor cosmologice (geometria Soare – Pământ), limbajele specializate pe prognozele agrometeorologice, ori termenii specifici prognozelor de poluare și ai analizelor ecologice.

Dacă bibliografia lingvistică se reduce practic la patru articole și conferințe (dintre care două apar în autoarei prelegerii de față), bibliografia meteorologică a problemei este amplă, standardizată (manuale, dicționare, monografii, situri de specialitate).

Sunt disociate nivelurile de distribuție a terminologiilor din limba română: terminologiile științifico-tehnice la nivelul limbii literare și terminologiile populare la nivelul graiurilor regionale. Disocierea analitică dintre aceste două categorii nu se desfășoară liniar. Există, de exemplu: terminologii exclusiv specializate științifice (limbajul matematic), terminologii care aparțin nivelului popular al limbii (terminologia plutăritului), terminologii care nu pot fi disociate exegetic decât prin corelarea celor două niveluri (terminologiile etno-botanice). La nivelul general al lexicului unei limbi, de obicei, limbajele specializate ale terminologiilor științifice sau/și populare au o poziție „spațială” periferică față de fondul principal de cuvinte, față, așadar, de grupul central lexical al limbii române. Terminologia meteorologică a fenomenelor atmosferice face parte din categoria terminologiilor care există paralel atât la nivel științific, cât și la nivelul limbii populare. Ca o caracteristică esențială este faptul că ambele nivele terminologice se deschid de pe un trunchi lexical comun reprezentat de termeni aparținând fondului principal al limbii române (*aer, brumă, burniță, ceață, cer, chiciură, curcubeu, fulger, furtună, lapoviță, negură, ninsoare, gheață, grindină, îngheț, nor, orizont, pâclă, ploaie, polei, praf, trăsnet, tunet, vânt, vijelie, viscol, vârtej, zăpadă* etc.). În demersul analitic aflat în desfășurare, valorificarea masei

lexicale oferite de DLR formează o bază largă de plecare în stabilirea acestei relații specifice. Consultarea atlaselor dialectale ale limbii române este obligatorie.

Sunt prezentate și analizate punctual două liste de termeni constituite ca un prim reper al acestei cercetări inițiate relativ recent: o suită de termeni științifici și o serie de termeni regionali desemnând fenomene atmosferice.

Spre deosebire de caracterul relativ închis al celor mai multe terminologii specializate, limbajul meteorologiei este în mod obligatoriu deschis. Respectiva trăsătură specifică se datorează dominantei sale funcționale, aceea a predictibilității. Ne găsim în fața unui factor elementar de protejare socială. O societate umană nu poate supraviețui fără o descifrare semiologică adecvată și aplicată a fenomenelor atmosferice. Analiza lingvistică a acestei terminologii, concepută contrastiv la nivel științific și la nivelul limbii populare, reprezintă un demers științific necesar și revelator din punct de vedere lingvistic și sociolingvistic.

♦ CS **Nicoleta Borcea** a prezentat cartea: Boris Crăciun, Daniela Crăciun Costin, *Dicționarul scriitorilor români de azi*, Iași, Editura Porțile Orientului, 2011, 596 p.

ALTE COMUNICĂRI

a) în țară

♦ Șerban Axinte, *Migrația ideilor literare Vest-Est. Reflectarea în literatura română a poeticilor romanului european*, la Conferința Internațională *Egalitatea de șanse în cultura europeană*, București, 24-25 iunie 2011, organizată de Academia Română și Școala postdoctorală „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”;

♦ Elena Dănilă, *Premise în realizarea unui corpus lexicografic românesc*, la Colocviul internațional *Limba română – abordări tradiționale și moderne*, Cluj-Napoca, 6–7 mai 2011.

♦ Amalia Drăgulănescu, *Proiecții mito-coreografice la doi scriitori balcanici*, la Simpozionul național *Corespondențe între literatură și celelalte arte*, ediția a III-a, Iași, 27–28 mai 2011, organizat de Colegiul Național Iași în parteneriat cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Universitatea „Petre Andrei”, Muzeul Literaturii Române; *Anarhetipuri și paradigme „clasice” în scrierile eminesciene*, la Simpozionul internațional *Eminescu: Carte – Cultură – Civilizație*, Botoșani, 17 iunie

2011, desfășurat anual la Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani.

♦ Sebastian Drăgulănescu, *Aspecte particulare ale intertextualității în postumele eminesciene. Ludicul și parodia*, la Simpozionul internațional *Eminescu: Carte – Cultură – Civilizație*, Botoșani, 17 iunie 2011, desfășurat anual la Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani.

♦ Stelian Dumistrăcel, *Competență expresivă prin discurs repetat în etno- și sociotexte (registrul dialectal)* (în colaborare), la Simpozionul *Paradigma discursului ideologic* (PID 3), *Discurs și metadiscurs în comunicare*, Galați, 5–6 mai 2011; *Markeri ai unui mental primordial în frazeologia privitoare la exploatarea și utilizarea sării* (în colaborare), cu ocazia prezentării volumului *Archaeology and Anthropology of Salt: A Diachronic Approach*, BAR International Series 2198 (2011), Oxford OX2 7ED, la „First Arheoinvest Congress. Interdisciplinary Research in Archaeology”, Iași, 10–11 iunie 2011; *Poetic și pragmatic în atribuirea antroponimelor, din perspectivă indoeuropeană*, cu ocazia prezentării volumului Petru Caraman, *Conceptul frumuseții umane reflectat în antroponimie la români și în sud-estul Europei*, la festivitatea de lansare a acestui volum, Iași, 17 iunie 2011.

♦ Gabriela Haja, *Forme de disimulare a discursului ideologic*, la Conferința *Paradigma discursului ideologic* (PID 3). *Discursiv și metadiscursiv în comunicare*, organizată de Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, 5 – 6 mai 2011.

♦ Gabriela Haja, *Lexicon Slavonicum: A Main Source for the 17th Century European Lexicology & Lexicography*, la conferința *J.G. Sparwenfeld's Lexicon Slavonicum: A conspicuous meeting of two cultures*, susținută de Prof. Emerita Ulla Birgegård, Departamentul de Studii Slavistice, Universitatea din Uppsala, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 17 mai 2011.

♦ Doina Hreapcă, *Competență expresivă prin discurs repetat în etno- și sociotexte (registrul dialectal)* (în colaborare), la Simpozionul *Paradigma discursului ideologic* (PID 3), *Discurs și metadiscurs în comunicare*, Galați, 5–6 mai 2011; *Markeri ai unui mental primordial în frazeologia privitoare la exploatarea și utilizarea sării* (în colaborare), cu ocazia prezentării volumului *Archaeology and Anthropology of Salt: A Diachronic Approach*, BAR International Series 2198 (2011), Oxford OX2 7ED, la „First Arheoinvest Congress. Interdisciplinary Research in Archaeology”, Iași, 10–11 iunie 2011.

♦ Dan Mănuacă, *Amintiri despre Marin Sorescu*, la Simpozionul *Mai este*

actual Marin Sorescu?, organizat de Muzeul Municipal „Vasile Pârvan” din Bârlad, 29 aprilie 2011.

♦ Florin-Teodor Olariu, *Prolegomene la o funcție ludică a limbajului*, la Seminarul național *Modernitate și interdisciplinaritate în cercetarea lingvistică actuală*, București, 9 aprilie 2011.

b) în străinătate

♦ Eugen Munteanu, *La posterité d'Eugenio Coșeriu*, comunicare prezentată la colocviul internațional «*Dire le cose come sono*», *Convegno di studi in honore del linguista Eugen Coșeriu*, organizat de Accademia di Romania și Universitatea «La Sapienza», Roma, 9-12 iunie 2011.

♦ Eugen Munteanu, *Câteva reflecții despre posteritatea imediată a lui Eugeniu Coșeriu*, comunicare prezentată la Conferința Științifică Internațională *Revista „Limba română” – două decenii în serviciul culturii naționale*, Chișinău, 13 mai 2011.

DISTINCȚII, PREMII

♦ Sub înaltul patronaj al Altețelor Lor Regale Principesa Moștenitoare Margareta și Principele Radu ai României, a avut loc, pe data de 18 aprilie 2011, la Palatul Elisabeta din București, seara dedicată Observatoire Européen du Plurilinguisme, OEP, (cu sediul la Paris) http://www.observatoireplurilinguisme.eu/index.php?option=com_content&task=view&id=403&Itemid=73&lang=ro. Cu acest prilej, d-na CS I dr. Ofelia Ichim a primit trei diplome pentru promovarea plurilingvismului, în calitate de cercetător la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” (și de responsabil al echipei din Institut, parteneră a OEP), de președinte al Asociației Culturale „A. Philippide” și de director al revistei „Philologica Jassyensia” (parteneră a OEP).

VARIA

♦ Pe data de 25 martie 2011, a avut loc, la sediul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, întâlnirea de lucru dintre acad. Eugen Simion și cercetătorii din Institut. Cu acest prilej a fost prezentat stadiul realizării temelor de plan fundamentale și s-a atras atenția asupra unor probleme cu care se confruntă activitatea de cercetare din Institut.

- ♦ Amalia Drăgulănescu a fost inclusă în „Europaiki Etairia Neoellinikon Spoudon” – „Societatea Europeană de Studii Neoeleene” din Atena.
- ♦ Pe data de 5 mai 2011, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, i-a conferit prof. dr. Stelian Dumistrăcel titlul de „Doctor honoris causa”. Din comisia de „laudatio” au făcut parte prof. dr. Gheorghe Chivu, membru corespondent al Academiei Române (București), prof. dr. Traian Diaconescu (Iași), prof. dr. Anca Gâță, prof. dr. Elena Croitoru și prof. dr. Ioan Cârâc (Galați).
- ♦ Prof. dr. Stelian Dumistrăcel a fost cooptat, de către Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți (Republica Moldova), ca membru al Seminarului științific pentru discutarea tezelor de doctor și doctor habilitat în Filologie la specialitățile „Limba română” și „Lingvistică generală” (14 iunie 2011).
- ♦ CS I dr. Gabriela Haja a făcut parte din comisia de referenți pentru susținerea publică a tezei de doctorat *Estetica teatrală românească în perioada interbelică*, elaborată de Alina Trache, sub coordonarea științifică a prof. univ. dr. Florin Faifer, la Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, Facultatea de Compoziție, Muzicologie, Pedagogie Muzicală și Teatru, Departamentul Teatru.
- ♦ CS I dr. Dan Mănuță, în calitate de redactor-șef adjunct, a fost membru al juriului care a decernat premiile revistei „Convorbiri literare”, în cadrul celei de a XV-a ediții a Zilelor revistei „Convorbiri literare” (Iași, 26–28 mai 2011).
- ♦ Prof. univ. dr. Eugen Munteanu a fost admis ca membru al Uniunii Scriitorilor din România.
- ♦ Colegiul de redacție al revistei „Philologica Jassyensia” a lucrat la pregătirea pentru tipar a numărului 1 (13), Anul VII, 2011.
- ♦ De la 1 iunie, Șerban Axinte și Daniela Butnaru au fost promovați, pe bază de examen, la postul de cercetător științific III. De la 1 iunie, Adina Ciubotariu, Marius-Radu Clim, Dinu Moscal, Ana-Maria Prisacaru și Ioana Repciuc au fost promovați, pe bază de examen, la postul de cercetător științific. De la 1 iunie, Mona Pădureanu a promovat, pe bază de examen, la postul de programator II.

Redacția:

**Luminița Botoșineanu, Elena Dănilă, Ofelia Ichim,
Florin-Teodor Olariu**

Responsabil de număr: Elena DĂNILĂ

**INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA
CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 700478 • TEL./FAX: 004.0332/106508**

E-MAIL: secretariat@philippide.ro

WEB: <http://www.philippide.ro/>

ISSN 1582-5019